SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 62/05-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. mája 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti M. B., R., zastúpenej advokátom Mgr. I. R., R., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Rimavská Sobota ako právneho nástupcu Okresného súdu Revúca v konaní vedenom pod sp. zn. RA-3 C 418/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Revúca pod sp. zn. 3 C 418/01 a v súčasnosti v konaní vedenom na Okresnom súde Rimavská Sobota ako právnom nástupcovi Okresného súdu Revúca pod sp. zn. RA-3 C 418/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. RA-3 C 418/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. M. B. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Rimavská Sobota p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Rimavská Sobota j e p o v i n n ý uhradiť M. B. trovy konania v sume 5 302 Sk (slovom päťtisíctristodva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právneho zástupcu advokáta Mgr. I. R., R.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 62/05-8 z 2. marca 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Rimavská Sobota (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. RA-3 C 418/01 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Revúca pod sp. zn. 3 C 418/01).

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou, podaním č. Spr. 428/2005 z 11. apríla 2005.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti okrem iného uviedla:

„Je to právna vec, ktorú sme ako nevybavenú prevzali z bývalého Okresného súdu v Revúcej po nadobudnutí účinnosti zákona č. 371/2004 Z. z. dňom 01. 01. 2005. Sťažovateľka - žalobkyňa M. B., bytom R., zast. advokátom Mgr. I. R., R., v podanej žalobe žiada zaviazať žalovaného S., a. s. L., R., zast. Mgr. J. D., advokátom v R., o vyplácanie

straty na zárobku za chorobu z povolania po skončení pracovného pomeru. Podľa môjho názoru je to skutkovo a právne zložitá právna vec a ako to vyplýva z obsahu spisu od podania návrhu došlo k viacerým zmenám vo vyplácaní výšky straty na zárobku a napriek výzve súdu nevedel zástupca navrhovateľky predložiť dôkaz o výške priemerného zárobku navrhovateľky pred vznikom škody, tiež nevedel predložiť dôkaz o tom, že navrhovateľka bola preradená na menej platené pracovné miesto a taktiež aj dôkaz o zárobku navrhovateľky po preradení na túto prácu.

Žaloba bola podaná na bývalom Okresnom súde v Revúcej dňa 08. 08. 2001 a je pravdou, že vo veci nebol urobený žiadny úkon až do 11. 02. 2004, kedy právny zástupca navrhovateľky písomne žiadal súd o urýchlenie súdneho konania. Konajúca sudkyňa doručila návrh na vyjadrenie žalovanému dňa 17. 02. 2004 a zároveň zaslala právnemu zástupcovi navrhovateľky oznámenie, že tamojší súd je od svojho vzniku personálne neobsadeným súdom a z tohto dôvodu nie je možné jednotlivé veci vybavovať priebežne. Dňa 10. 03. 2004 žiadala konajúca sudkyňa S. p. B. o oznámenie, či súhlasí so svojím vstupom do konania ako vedľajšieho účastníka na strane odporcu a súčasne im zaslala návrh na začatie konanie s vyjadrením odporcu zo dňa 01. 03. 2004. Dňa 26. 04. 2004 bol vytýčený termín pojednávania na deň 17. 06. 2004 a zároveň sudkyňa žiadala právneho zástupcu navrhovateľky o predloženie dôkazov o priemernom zárobku navrhovateľky pred vznikom škody, dôkaz o zárobku navrhovateľky po preradení na inú prácu, dôkaz o preradení na inú prácu, ku ktorému dňu k preradeniu došlo a o špecifikáciu ako došlo k výpočtu žalovanej sumy 4.809,- Sk s rozpísaním za každý mesiac od 01. 06. 2001 osobitne. Takéto dôkazy však právny zástupca navrhovateľky na pojednávaní súdu nepredložil. Na pojednávaní boli vypočutí účastníci konania a ich právni zástupcovia a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania predložením listinných dôkazov zo strany zástupcu navrhovateľky aj zástupcu odporcu. Právny zástupca navrhovateľky predložil súdu dňa 02. 07. 2004 potvrdenie Ú. v R. o tom, že navrhovateľka bola vedená v evidencii nezamestnaných od 01. 07. 1998 do 06. 04. 2003 a poberala v dobe od 01. 07. 1998 do 30. 06. 1999 podporu v nezamestnanosti. Dňa 06. 07. 2004 zaslala S. p. pobočka v R. ďalšie listinné dôkazy. Dňa 11. 08. 2004 urgovala konajúca sudkyňa právneho zástupcu odporcu o predloženie dôkazov tak, ako mu to bolo uložené na pojednávaní dňa 17. 06. 2004. Tieto dôkazy boli

predložené dňa 31. 08. 2004. V spise sa nachádza úradný záznam dňa 05. 11. 2004 z obsahu ktorého vyplýva, že vzhľadom na reorganizáciu súdnictva k určeniu termínu pojednávania dôjde už len na Okresnom súde v Rimavskej Sobote z dôvodu, že do konca roku 2004 má konajúca sudkyňa obsadené všetky pojednávacie dni, mieni čerpať dovolenku a z dôvodu, že jej nie je známy rozvrh práce na Okresnom súde v Rimavskej Sobote a rok 2005, nemá určené pojednávacie dni a miesto pojednávania.

Uznesením č. RA-3 C 418/01-41 zo dňa 14. 03. 2005 bolo konanie vo veci zastavené s tým, že po právoplatnosti tohto uznesenia súd postúpi vec S. p. so sídlom v B., pobočke v R.

Prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. O. s. p. neboli zistené.

Sťažovateľka spôsobila prieťahy v konaní súdu v tom, že jej právny zástupca nepredložil žiadané dôkazy. Zistila som prieťahy v konaní bývalého Okresného súdu v Revúcej pretože je pravdou, že tento vo veci nekonal od podania návrhu 08. 08. 2001 do 17. 02. 2004, pričom z vyjadrenia konajúcej sudkyne vyplýva, že tento súd bol od svojho začiatku personálne neobsadeným súdom a z tohto dôvodu nebolo možné jednotlivé veci vybavovať priebežne.

V konaní tunajšieho súdu som nezistila žiadne prieťahy, pretože po prerozdelení nevybavených vecí dňom 01. 01. 2005 zo zaniknutého Okresného súdu v Revúcej podľa rozvrhu práce zostala táto vec v senáte JUDr. M. K., ktorá uznesením č. RA-3 C 418/01 zo dňa 14. 03. 2005 konanie vo veci zastavila s tým, že vec bude postúpená S. p. so sídlom v B., pobočke v R.

Za zbytočné považujem prieťahy v nečinnosti súdu od 08. 08. 2001 do 17. 02. 2004.“

Procesné úkony, ktoré uviedla predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti, zistil aj ústavný súd z predloženého spisu, ktorý bol doručený ústavnému súdu 15. apríla 2005.

Stanovisko právneho zástupcu sťažovateľky k vyjadreniu okresného súdu nebolo doručené ústavnému súdu v požadovanej lehote.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (II. ÚS 61/98, I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03 a II. ÚS 66/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02 a IV. ÚS 74/02) zohľadnil tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje aj povahu prejednávanej veci.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. RA-3 C 418/01 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania je nárok na náhradu na škody za stratu na zárobku v dôsledku choroby z povolania po skončení pracovného pomeru. Podľa názoru ústavného súdu ide

o štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov, ktorá nevykazuje osobitné znaky právnej zložitosti, podklad pre rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava, ktorá bola obsiahnutá najmä v zákone č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov. Je pravda, že takýto spor vyžaduje od všeobecného súdu osobitne starostlivý prístup, pretože v tomto konaní sa poskytuje ochrana (ak je nárok opodstatnený) právam, ktoré súvisia so živobytím a existenčnými otázkami (podobne aj IV. ÚS 151/04). Okresný súd do súčasného obdobia napriek tomu, že vo veci raz pojednával, k hodnoteniu skutkovej a právnej zložitosti veci vôbec nepristúpil. Preto skutková a právna zložitosť veci nemohla mať vplyv na doterajšiu dĺžka konania. Z tohto dôvodu ústavný súd neakceptoval vyjadrenie okresného súdu, že ide o skutkovo a právne zložitú vec.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom. Ústavný súd nezistil z obsahu súdneho spisu, že by samotná sťažovateľka prispela k vzniku zbytočných prieťahov, na výzvu okresného súdu z 26. apríla 2004 reagovala včas podaním doručeným okresnému súdu 9. júna 2004, v ktorom jej právny zástupca vysvetlil, prečo nepredložil niektoré dôkazy, a svoje vyjadrenie odôvodnil aj na pojednávaní konanom 17. júna 2004. Na základe rozhodnutia okresného súdu z tohto pojednávania o predložení dokladov účastníkmi doručila sťažovateľka doklad od *„Ú. v R.“* 6. júla 2004, teda v stanovenej lehote, preto ústavný súd neakceptoval v tomto smere námietku okresného súdu, že sťažovateľka prispela k zbytočným prieťahom tým, že nepredložila požadované doklady.

3. Tretím kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu v spore. Ústavný súd zistil, že okresný súd bol nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky od podania žaloby 8. augusta 2001 do 17. februára 2004, keď vyzval žalovaného, aby sa vyjadril k žalobe. Aj predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uviedla, že *„za zbytočné považujem prieťahy v nečinnosti súdu od 08. 08. 2001 do 17. 02. 2004“*.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v nedostatočnom počte sudcov na vybavovanie na súd napadnutých vecí (ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní) ústavný neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu personálne problémy by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas a adekvátne opatrenia. Okresný súd vo svojom stanovisku neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Vychádzajúc z uvedeného zistenia ústavný súd dospel k záveru, že v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Keďže k porušeniu základného práva sťažovateľky došlo nekonaním okresného súdu, ústavný súd mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prieťahov.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľky, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa § 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie vo výške 40 000 Sk, ktoré odôvodnila dôvodmi uvedenými v sťažnosti.

Vzhľadom na okolnosti prípadu, doterajšiu dĺžku konania, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom, ako aj na to, že konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je primeranou satisfakciou suma 25 000 Sk, ktorá zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľky za ujmu, ktorú utrpela.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia advokátom Mgr. I. R. v konaní pred ústavným súdom, ktoré konkrétne vyčíslil spolu sumou 5 302 Sk. Vzhľadom na to ústavný súd vypočítal, že uplatnená suma je v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ústavný súd priznal trovy konania v požadovanej výške.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2005